

Kansalaisten taloustaidot ja taloustaitosuunnitelma

EERO KITUNEN

Suomen Pankki ilmoitti ryhtyvän laatimaan kansallista suunnitelmaa taloustaitojen edistämiseksi. Perustelut ovat tutut: kotitalouksien maksuhäiriöt ja velkaantuneisuus.

Suomen Pankin mukaan suomalaisten taloustaidot ovat varsin hyvät, kun niitä verrataan kansainvälisesti. Kansalaiset tarvitsevat kuitenkin taloustaitojen päivittämistä digiaikaan.

Hanke on tervetullut. Sitä on peräänkuuluttanut mm. OP-ryhmän pääjohtaja Timo Ritakallio (HS 27.12.2019). Suomelta on puuttunut kansallinen taloustaitosuunnitelma, jollaista sovelletaan jo esimerkiksi Ruotsissa ja Virossa. Ritakallion mukaan suunnitelman avulla eri kohderyhmät saisivat opetusta juuri itselle tärkeissä taloustaidoissa. Myös päällekkäiseltä työltä välttyttäisiin. Suomen Pankki korostaakin, että hankkeeseen liittyvän koordinoinnin avulla saadaan ajantasaista tietoa eri osapuolten toiminnasta, minkä pohjalta voidaan selkiyttää yhteistyötä ja määritellä toimintatavat.

Viime aikoina on keskusteltu myös siitä, parantaisiko taloustiedon irrottaminen yhteiskuntaopista kansalaisten taloustaitoja. On jopa ollut vireillä kansalaisaloite, jossa vaadittiin taloustietoa omaksi oppiaineeksi. HYOL ry laati aiheesta kannanoton, jonka keskeinen sanoma on, ettei taloustiedolle omana oppiaineena ole tarvetta vaan taloustiedon opetusta on vahvistettava osana yhteiskuntaoppia. Tällöin taloudellisten valmiuksien vahvistuminen yhdistyy yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen.

Taloustiedon opetusta, tai jopa sen saamista omaksi oppiaineeksi, kuulee perusteltavan sillä, että nuorilla on huonot taloustaidot. Tällöin viitataan usein maksuhäiriömerkintöjen ja pikavippien määrän kasvuun. Perustelut ovat siis samat kuin Suomen Pankin uudessa hankkeessa.

Suomen Asiakastieto julkaisi viime kesänä tilastotietoja maksuhäiriömerkintöjen kehityksestä. Vuodessa niiden määrä kasvoi 4 000 henkilöllä. Maksuhäiriömerkinnät ovat vähentyneet alle 30-vuotiailla ja lisääntyneet lähes kaikissa yli

"Taloustaidot ovat muutakin kuin oman talouden hallintaa."

30-vuotiaissa ikäluokissa. 30-vuotiaat ovat ongelmallisin ikäryhmä. Heistä yli 13 prosentilla on maksuhäiriömerkintöjä, alle 20-vuotiaista 1,3 prosentilla. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitys (3/2019) osoittaa, että kulutusluottojen määrä on kasvanut. Pikaluottoyritysten osuus koko kulutusluottokannasta on kuitenkin ollut hyvin pieni.

Taloustaidot ovat muutakin kuin oman talouden hallintaa. Tämä tuntuu toisinaan unohtuvan aihetta koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa. Myös esimerkiksi taloudellinen lukutaito ja yrittäjyyteen liittyvät taidot ovat tärkeitä.

Oman talouden hallintaan liittyviä ongelmia ei tietenkään pidä sivuuttaa. Taloustiedon opetuksen tehtävä on paitsi todeta esimerkiksi tilastotiedon avulla ongelmien olemassaolo myös analysoida ongelmien syitä ja seurauksia sekä pohtia, miten niitä voisi ehkäistä tai vähentää.

Yhteiskunnallisesti on tärkeää suunnitella, miten kansalaisten taloustaitoja kehitetään sen jälkeen, kun peruskoulu ja toisen asteen opinnot on suoritettu. Suomen Pankki on oikealla asialla aloittaessaan kansallisen taloustaitosuunnitelman laatimisen. ■

Kirjoittaja on HYOL:n hallituksen puheenjohtaja.